

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Изази сваке
недеље.

Претплата се
шаље напред
уредиштво
и без новаца
се лист ни-
коме слати
неће.

ЦАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЈА.

издаје и уређује свешт. и проф. Никола Поповић.

За све српске
крајеве стаје
на годину 60
гр. или 6 фор.
на по год. 30.
гр. или 3 фор.
на три мес. 15
гр. или 1 фор.
и 50 нов.
Неплаћена
писма од не-
редовних до-
писника не-
примају се.

Тако да просектитса свѣтъ вашъ предъ челоуѣки,
якѡ да видѣтъ ваша дѡбра дѣла.

(Мат. V 16.)

Казали смо до сад неколико пута у овоме листу, да су данашњи свештеници као служитељи светог олтара дужни угледати се на велике претходнике своје. Престављено је, како су се ти претходници данашњег свештенства трудили о општем добру рода свога, како су му приносили услуге своје, сваки у чему је понајбоље могао: једни служише роду своме јуначком борбом на бојном пољу, други родољубивим песништвом, а други опет мудрим саветима и науком. Све те услуге њихове изазвале су потребе њихова стада, народа српског. У последњем броју овога листа видеће сваки, да је данашња најживља потреба свију делова српскога народа слобода и јединство. Ево родољубива рада данашњем свештенству српском.

Сваком великом делу у народњем животу претходило је неко спремање, а чешће су га изазвале тешке нужде и невоље. Српству су дотужале беде и страдања од толико векова. Оно мора прегнути, да их се опрости, мора се борити, да и оно ужива благодати данашњег просветног века,

да се ослободи и уједини. Да нас не би та света борба непреправне нашла, ваља да се трудимо сложено и братски сви колико нас је. У данашње доба свима родољубима српским нема пречега рада. Свештенство, ако хоће да се не застиди родољубивим радом својих претходника, да засведочи и овом приликом добротворни утицај српске цркве, који је ова имала на судбину народа српског, ваља да је на првом месту међу родољубима нашега народа. Оно по свом положају и ближем додиру с народом може највећу услугу у овом послу учинити роду своме.

Будећи у своме стаду сваком приликом родољубива осећања према слободи и јединству целокупног српства; обучавајући га о слози и братској љубави као услову срећном успеху народњег рада; износећи му на видик страдања и невоље рода свога; показујући му, каква будућност предстоји српству, ако се угледамо на своје родољубиве претке, који се иуначки борише, те данас на два места у српству гори свећа слободнијег живота: — таквим својским и заузетим радом показали би српски свештеници, да су достојни последници оних славних и родољубивих претходника својих, које смо им у овом листу изнели на углед; пронели би у своме роду спасоносне истине о избављењу његову, као што су апостоли Христа Спаситеља пронели по свету науку његову о избављењу рода људскога.

Радећи тако родољубиво сваки српски свештеник био би свагда светла лица међу браћом својом, свима народњим родољубима, уживао би од сваког онакво поштовање, каквим се поносише српски свештеници у ранија времена па и данас, који родољубиво ради, а највише имао би на души својој то уверење, да је прави служитељ Бога вишњег, Господа Исуса Христа, који је проповедао људску једнакост и слободу, да је истинити пастир народа свога, који му на учињеној доброты неће дужан остати.

Живот св. Јована Златоуста.

(Наставак.)

Каква је у овом била услуга од Златоуста? Флавијан утиша зверство императорско; пустињаци умекшаше љутост правитељства; Златоуст, оставши духовни вођ у Антиохији, тешио је и храбрио народ. Шта више, он га је спасао од крајног очајања. Бог свети зна, куда би се распрели робови, кад се сетише и помислише, шта су урадили. Но Златоуст видећи их тако узнемирене, умео је скупити их у цркву па и утешити и поучити. Наспомињући, како им сабља виси над вратом, он их у исто време световаше, да живе онако, као да никакве опасности нема за њих. Он им црташе оне страшне и ужасне казни, које их очекују ако се не поправе, као и оне награде ако се поправе. Може бити таква утешења остала би у садашње време бесплодна или зато, што је код нас охладнела вера или и због тога, што није лако наићи Златоусте, но онда она имађаху јак значај. У страху многи преокрену правац свог живота. При погледу на смрт религија свагда долази у своја законита права; јер и сами очајани безбожници и најжешћи преступници умекшавају се онда и промењују. Антиохија настојавањем Златоустовим би поштеђена и перазрушења. Њој се поврате пређашња права и привилегије. Златоуст жељаше да остане свагда у Антиохији; јер тамо се беше родио, па тамо је, по његовом честом изразу, желио и живети и умрети. Но жеља ова не испуни му се. По смрти Нектарија цариградска катедра оста празна и Златоуст би позван, да је попуни или боље рећи, њега преваром доведоше, да се ове прими.

Свемоћни Евтропије знао је онда за Златоуста, јер га је видео једном приликом у свом упутовању по истоку, па надајући се, да ће наићи у простом свештенику, кога мишљаше усрећити, послушно себи оруђе, он склони Аркадија,

да га узме. Златоуста наїеданпут зграбе и доведу у Цариград. Но Евтропије и Аркадије преваре се у рачуну. Они нису знали добро Златоуста, а и он сам није знао ни двора ни византиског императора, ни нарави и стања ондашњега духовенства, које се више брињаше, да се удвори властима, него ли да сачува своје сопствено достојанство и самосталност. Нису они желели таквог архијерејског. Странац у Цариграду, човек исушен строгим животом, сасвим сиромашан и опет самосталан а овамо хришћанин, тако смирен, да с преваром нужно беше довести га на Цариградску катедру, сасвим не бекле налик на ондашње епископе, светске и честољубиве, који сва средства употребљаваху, да захвате то, на шта драговољно нуде Златоуста. „Могао си видети у то, време — говори Паладије — целу гомилу оних, којих полагаху право на то звање, о којима не би човек могао ни помислити: но народ презирући њихово наметање мољаше императора, да им избере Архипастира достојна тог имена.“

(Наставиће се.)

Воскресъ Исуса заўтра въ первѣю сѣвѣтѣ мѣся прежде Марїи Магдалинни.

Зашто се Исус јавио по воскресѣњу своје најпре женама мироносницама а после апостолима и осталим верним. Неки говоре зато што је знао, да се жене више руководе чувством, него ли разумом, и да по овоме сваку новост радо слушају и веома брзо проносе, па су тако и васкрсење Исуса Христа, као новост и велику радост оне могле понајбрже разнети по целом Јерусалиму. Но ми видимо у овоме друга далеко вернија и узвишенија побуђења. Исус Христос говорио је више пута: *Ја сам љубав; који има љубави, тај пребива у Богу и Бог у њему.*“ Љубав бескрајна љуби свакога, али највише оне, који њега љубе. Жене мироноснице доказале су безграничну своју љубав према Исусу

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

иош пре његова страдања; јер су ишле за њим узастопце, слушале његову науку, помагале својим рукама у раду и служењу. Но љубав ову засведочиле су оне нарочито на велики петак, кад Јудеји распеше Исуса, па се скоро сви последници Исусови разбегоше, а оне једине остадоше поред крста и плакаше за праведником. Јер кад Никодим и Јосиф усудише се, те замолише Пилата, да им допусти скинути с крста и сахранити тело Исусово, онда бејаху и жени нѣкѣа — вели нам јеванђеље — зраце гдѣ егш полагахѣ. Па кад су оне безграничну љубав према Исусу доказале и после смрти тиме, што су не гледајући на велику свечаност јудејске пасхе, на трећи дан после смрти његове спремиле разних миришљавих масти и дошле на гроб, да га помажу: то је и он благоволео њима најпре јавити своје славно васкрсење.

Друго и важније побуђење због кога Исус најпре јавља своје васкрсење женама било је то, да тиме поврати жени онај први значај, какав је она имала пре, док није Ева згрешила и мужа на грех навела, и који жене изгубише као потомке прамајке своје Еве. Жене до Христа бејаху лишене скоро свију права а и да не говоримо *једнакости* с људма. На жену гледаху с једне стране као предмет ниског задовољства или рађања деце, а с друге стране као на грешницу и преступницу. „Жена — збори један знаменити отац старог доба — мора свагда покривати лице своје и носити црне хаљине, те да тако сузама и покајањем искупи своју кривицу, што је унесрећила род људски.“ „Жене су врата, кроз која демон пролази — говори други свети отац — жена је прва нарушила закон божији и преварила онога, на кога непосредно није смео да нападне ни сам сатана: Она је извор свију зала, јер с ње донесена је смрт међу људе.“ — По учењу нашег закона оно је тако и било. Жена је створена као помоћница мужу, као друг, као сатрудник мужевљев у свима пословима и радо-

вима живота: „И бѣдетъ дѣла плоть къ единѣ“ вели Библија. Дакле једнакост потпуна и безусловна. Но кад жена превари свога мужа и наметну на цео род људски проклетство и смрт, онда се тек изриче жени пресуда сасвим другог значаја и опредељења. „Зато што си преварила свога мужа — продужава даље Библија — ти ћеш доћи у зависност мужевљеви, тај ће завладати и господарити над тобом.“ И доцније развитак закона библијског раширује и остварује у пракци ову казну над женом. Мушкарац купује себи жену и може је отпустити кад хоће; њу држе у затвору као намамљиви предмет саблазни; принуђавају је, да покрива главу своју као знак потчињености и покорности мужу; не допуштају јој ни образовање нити икакву друштвену службу. Но Исус Христос повраћа жени прва права жена и скида то наравствено понижење, које је она тако дуго носила на себи због преступљења. Својим рођењем, својим животом и васкрсењем он као да вели: и ако је због жене дошао грех међу људе, а грех наукао смрт, опет је од жене рођен Спаситељ, који уништава грех и побеђује смрт. И заоста он их је примао у друштво и оне су ишле за њим, окружавале га својом услугом и старањем, путовале по Јудеји и Галилеји; он се јавља њима и по васкрсењу свом и поздравља их двојаким радошћу — васкрсењем својим и њиховим избављењем. И ово је узрок јављења христовог женама мирносноцима. Њима је овим повраћено оно, што изгубише у прамајци својој Еви. Оне после овог нису заробљенице, преступнице. Оне бивају равне апостолима, деле научне трудове њихове, проричу, разносе јеванђелске истине, падају на бојном пољу за веру, за Христа и његово учење. „Има ли сада ко право, — примећавала један књижевник — да прогледа ћерке Евине, кад оне као посланице небеске постадоше праве проповеднице истине божјих, било као љубе и мајке у домаћем кругу, било као заробљени анђели међу варварима.“ Но како ли су први хришћани предусредили ову једнакост женскиња према муш-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

кињу и да ли се то право њихово, које им је небо повратило, остварило потпуно бар у данашњем образованом свету?

Као што је свако учење дуже време трпело препреке у свом развиту, тако је и ово. Многи богослови првих векова хришћанских преварише се оним учењем апостола Павла: *Адамз бо прежде созданз бысть, потомз же Ева, (I. Тим. 2, 13.);* па и оним другим, које говори: *„није муж од жене, него жена од мужа; иер муж није саздан жене ради, него жена мужа ради“* (I. Кор. 11. 9—10), те тако отпочеше опет, да певају ону стару песму женама називајући их свакојаким неприличним именима. Но доцније начело једнакости, донесено у свеопштем искупљењу рода људског, морало је одржати врх, и ми видимо како се хришћански научници мало по мало узвишавају у том погледу над старином. „Стари свет — говори блажени Јероним — постављао је јаку разлику међу мужем и женом. За оно, што беше дозвољено мужу, казнила се жена више пута смрћу. А код нас је то сасвим друкче. Оно, што се заповеда мушкињу заповеда се тако исто и женскињу.“ „Једнаке дужности, захтевају и једнака права — продужава свети Златоуст. Кад апостол Павле заповеда жени, да се покорава своме мужу зато, што је муж глава жени као што је Христос глава цркви: онда у исто време он и мужу заповеда, да љуби своју жену, јакоже и Христосъ возљуби црковъ и себе предаде за њу. Другови брачни по овоме састављају једно тело, једну душу.“ „Између мужа и жене — вели Климент александријски — потпуна је једнакост, што се тиче њихове човешке природе; иер обоје имају једну и исту природу, дакле једно и исто савршенство.“ Ова мисао хришћанских учитеља развија се даље и у законодавству грађанскоме. Константин уништава то презрено турско право жуди над женама. Јустинијан ставља у једну линију сродство по матери са једнокрвним сродством по оцу. Ови закони већ носе у себи клицу радикалне — основне измене у законодавству. Старо

право беше основано на пољу. А ново право хришћанско оснива се на љубави, која се мора простирати подједнако на све чланове једне породице.

Кад нападоше са севера варвари на римску царевину, у средини новог политичког уређења хришћанских народа на западу ми видимо, да се ова мисао под утицајем хришћанства објашњава све боље и развија лепше и лепше. Част женскиња стајаше под заштитом ритера — витеза; лепота њихова одушевљаваше храброст младих хероја — јунака. У грађанским правима обе стране изједначају се. Ако видимо, да поносити вазали у средњем веку поступаху по кад-кад жестоко са својим женама, опет жене умрлих вазала уживаху сва права својих мужева: пуновласно располажу са својим подареним (ленним) земљама, учествују у општим државним саветима и врше све правитељске дужности херцога, грофова, барона, само што нису излазиле на рат са својим војскама. У доцније време ми их видимо и на владалачком престолу па и то код најзнатнијих народа. У Болоњском свеучилишту, у XVI. столећу, једна озбиљски образована женска полагала је испит, да постане доктор философије, и положивши добро примљена је била у ред ученог сталеза са свом церемонијом средњевекових обичаја и на послетку с врло великом славом заузимала је катедру философије, удавши се за једнога професора тога истог свеучилишта. У опште говорећи с временом развитка науке и образованости на западу а под утицајем хришћанства положај женскиња далеко је улепшан и ми видимо данас женски свет, где учествује у многим другим друштвеним занимањима, у породичком и јавном настављању деце, у делима милосрђа и по нека и у књижевности, која у садашње време има огроман значај у друштву. Грађански закони новијег доба међу личност женскиња под нарочиту своју заштиту: срамоту и увреду нанесену женскињу казне строжије него ли увреде мушкињу. Женскиње је изузето од кулука, од

многих друштвених налога; имаће женама осигурава се и предохрањава од хрђаве руке мужевљеве. А даље улепшаће друштвеног стања женскиња зависи од сопственог њиховог успеха у развиту разумно-наравствених сила, на шта данашње државе обраћају нарочиту пажњу.

Но поврх свега реченог морамо казати и ово, да напредак у образованости хришћанских народа и добре уставне државне још далеко нису ослободиле женскиње испод притиска јаче снаге. А то зато, што ни друштвена цивилизација, ни грађански закони не могу да допру у тајне породичне, усред срдачног живота, којим дише и живи женскиње. Моћ, јачина, превага и физичке а често и умне снаге човека над женом, а одовуд господарство немилостиво мужа над женом траје и до данас у свима скоро редовима друштва и народа више или мање, и не да се још истребити никаквим грађанским законом ни општепримљеном учтивошћу према женскињу. Једина љубав хришћанска, која ксе покривлетз, ксемџ кѣрџ емлетз, кса терпитз, кадра је по најбоље ослободити слабо, незаштићено суштство испод притиска грубе силе и несправедљивог укора, који и сада по кад-кад трпи женскиње. Па зато потпуног уравњења женскиња с мушкињем морамо изгледати од религиозно-наравственог развита друштва а не од самог једног улепшавања грађанског бића и светске образованости.

БЕСЕДА,

коју је говорио ове године на првом састанку „богословског братства“, Димитрије Павловић уч. IV. раз. богословне.

Кѣрок заградѣша оуста љбвкз оугасѣша силѣ огненѣю, извѣгоша острѣм мѣча, козмогоша штз немоци, быша крѣпцы ко бранѣхз (Евр: гл. 11, ст: 33 — 35.)

Браћо!

Ево већ куцну онај давно жељени час, дође време, да већ једном отпочнемо онај рад, за којим млађани наши ду-

хови дуго и дуго чежњаху. Племените наше жеље за духовно усавршавање често бејаху само слатки санови, у којима се уздизасмо на лаганим крилима уображења свога под небеса светог родољубља; сневасмо такве санове, за којих слике мишљасмо, да не могу постојати у чулном свету. Но ми зато тако мишљасмо, што се бојасмо, да се нећемо сложити; што држасмо, да нисмо сви обузети једнако узвишеним тежњама; што мерисмо могућност тако узвишеног предузећа према разним околностима, које нас окружавају; али на послетку видесмо, да је сваки од нас обузет истом жарком и племенитом тежњом, почесмо казивати један другом своје унутрашње осећаје и борбе, и гле! увек при томе казивању налазисмо један код другог братског и сложеног одзива. Начини се од свију појединих и засебних наших тежња једна жива струја, која с великом снагом наваљиваше, да се оствари. И доиста букну наједанпут, као узапћена ватра вулканска, претопи све предрасудљиве немогућности у врло слабу пару: ми састависмо друштво, и одважисмо се, да у заједници осећамо, радимо и усавршавамо се у предметима нашем позиву приличнима.

Заиста браћо, ми се одважисмо на онаково предузеће, с којим ћемо много заслужити, само ако се будемо озбиљно потрудили и заузели према својим силама и могућностима. Свуда је жеља, да се науке у нашем отачаству и народу усавршавају и напредују, на многима се местима заводе омладинска друштва ради умнога развитка нашега народа; али се врло ретки покрети показиваху, да се развија просвета религиозна, она просвета, која је извор и основ свију знања, основ мира душевног, основ јединства и слоге народње, основ сваког напредовања. Зато, браћо, ми као почетници у овоме послу треба да имамо одваге и сталности, па да чувамо веру, и њену науку распростиремо. И ако чувство народности може једнокрвне народе зближити, опет зато вера је печат тога зближења; она је свеза, која

најіаче везуіе међусобно народе. Ако хоћемо на ово доказа, доста је да загледамо само у историју и међусобне одношаіе свију Словена, па ћемо видети, какве жалосне последице доносило је, а и данас доноси раздељење њихово на разне вере.

Наши злотвори не могући надвладати јуначки дух нашега храброг народа, постараше се, да то вером учине: али је Србин вазда био постојане вере. Па зато они наилазећи на крпке отпоре у таквом предузећу, или робише децу и наметаху им своју веру, или доводише народ до ужасног страдања коіе друкчије не моглоше да избегне, осим ако би примио туђу веру, премда овим последњим средством наши непријатељи врло мало успеше. — Од туда после постадоше јаничари и крцалије, коіи своју рођену земљу напајаху крвљу своје браће, да из ње поникне крвна жртва неситог грамжења тиранског! Отуда се доста браће одвоји у вери од нас и придружи Риму. Али већи део Срба остаде у својој вери постојан, па њом оугасиша силџ огненџу, избџгоша острел меча, возмогоша отџ немоћи, быша крџпцы ко бранеџх. Та у најтежим околностима наш народ разгальиваше тугу своју уз гусле, као Давид уз „*кимвале*“ и први стих, што из уста српског певача излазаше, кад је год о борби запевао, беше: „*за крст часни и веру хришћанску.*“ Вера бејаше Србима једна утеха усред провала и пећина, кад принуђени бише крити се од вандализма неситог победиоца; подстрекаваше сваког јуначког Србина, да се одмеће у ајдуке, да се крије по горама и заседама, и да тамо дочекује непријатеље свога народа, па да им се свети, и да избегне од нечастиве „*некрсти:*“ милија му бејаше дружба са дивљим зверовима, него ли покорност немилостивом победиоцу; јер зверови и ако му разтргну тело, неће му одузети са душе највећу светињу — веру, као што се то победилац стараше да учини; вера бејаше верни пратилац нашег народа у свима његовим судбинама. Она олакшаваше Србину тешке муке, кад душу испушташе од непријатељског мача, само кад уми-

раше с тим убеђењем, да га за његову веру очекују велике награде на ономе свету од Христа Спаситеља! Па и сама смрт на коцу олакшавала се српским витезовима мишљу, да ће им после самртних мука крст красити онај комадић земље, што бесамртне остатке њихове покрива! Крст-вера сачува наш храбри народ кроз четири столећа, да не клоне ни у највећем злостављању, него да живи у скупу испијајући горке чаше тиранства; крст-вера подиже после овај наш народ, те сложено прену из ропског сна, и под бесамртним својим вођама стече нама — својим потомцима ову слободу, с којом се ми данас тако дичимо; крст-вера и данас чини, те се с рођењем браћом Црногорцима нежно грлимо; крст-вера порађа оне велике симпатије према нама једноверне нам браће Руса; крст-вера чини те нам такође једноверна браћа Бугари пружају своју изнемоглу руку, надајући се нашем саучешћу и помоћи. Ето браћо шта чини вера! Зато се наш велики просветитељ св. Савва и старао, да утврди свој народ у хришћанској вери, старао се да му да онакову цркву и веру, која ће га у једнодушности утврђивати; јер је знао, да је лепа вера основ једнству народњем. Од туда свеколико старање и труд наших непријатеља, да нам раскину ту чврсту свезу; због тога су нам рушили наше храмове и споменике, који имађаху неки свети утицај на српску душу; због тога се и дан-данас труде, да нам униште неке драгоцености, које нам је хришћанство сачувало, јер се надају, да ће нас само на тај начин моћи још држати под притиском свога користољубља: Но о „Господи! помани сџни Ђдомскїл кз денз Ђрџсалимљ глагољџїл: истоџайте, истоџайте до основанїї егџ.“ (Псал. 136, ст: 7.) Дођи ће браћо време, кад ће сви овакови наши непријатељи морати плаћати за своје грехове, плаћаће велим, јер увредише самога Бога: одговараће за нашу веру, за нашу цркву, за наш умни развитак за нашу народност, језик, историју.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

„На млађима свет остаје“ вели једна наша пословица, па зато сва српска младеж и треба да се стара и да се приуготовљава за светлију будућност, која јој предстоји. Нама браћо предстоји у нашем потоњем животу, да спремамо себе и свој народ са врло знатне стране, па зато и опет понављам: да треба врло озбиљно да се старамо, како ћемо тај свој задатак достојно извршити. Браћо! вера наша садржи у себи најчистији морал, вера је наша извор, који напаја душу, утрућену од светских тегоба, најслађим нектаром спокојства; она је огледало, у коме се човечија душа у највећој слици огледа. Па зато благо свакоме Србину који буде озбиљно подпомагао унапређење ове наше тако драгоцене вере, ради које су се наши претци толико борили и силну крв проливали; а благо и нама понајвише ако се постарамо, да је у свој њеној красоти очувамо нашем милом роду, који је тако радо носи у срцу и души, и истински жели, да се у њој поучи. За такав труд свој доста ће нам бити, да се само овога опоменемо, што кӣждо мздљ по трљду прїиметь. (I Кор: гл: 3, ст. 8.)

Обичаји при умирању и сахрањивању код старих Јевреја.

(Наставак и крај.)

Но у доцније време надметаху се, коће боље и лепше да окити себи гробницу, као што се види из примера Авманома (2. цар. 18 18) и Савла, придворника цара Језекије (исх. 22. 16), који још за живота свога подигоше и озидаше за се гробнице, или боље рећи, споменике. А за овим пређе у обичај и као у особиту заслугу украшавати гробове пророка или и других знаменитих људи, за које притворно поштовање укораваше Исус Фарисеје (Мат. 23. 19.)

По свршетку сахрањивања многи људи, који су јак ожалашћени смрћу свог блиског и рођеног једноничили су (2. цар. 3. 25) а другима, који су у спроводу били, давао се ручак или вечера, која се звала *хлеб туге* (Ос. 9. 4) и

чаша утехе (Іер. 16. 7). Маімонид излаже ова правила о даћи: „Ожалошћеним забрањује се на први дан јести свој хлеб, јер је написано у Іезекији хлѣба сквогш неѡдетз лсти. Јестива на даћи није било слободно подносити на сребрним или каквим другим скупоценим судовима; већ на најпростијима, да би и сиромашак могао бар у таквим случајима бити раван богаташу. Ово је узрок, што и код нашег народа на много места има обичај да на дан сахрањивања умрлог, или у опште у време даћа избегавају онај формалитет при трпези какав се обично чини у време другог годета, т. ј. не међу тањире пред људе, не даду прострти никаквих простирака по клупама, на којима седе људи и т. д. А ово се чини ради тога, да би бар при смрти могли да будемо једнаки, ако то не може бити у животу због различног стања и занимања.

Тако исто није се давало ником да пије више од шест чаша вина: три пред ручком, три за време ручка, да се не би ко год развеселио, па заборавио на жалост. И код нашег народа има нешто налик на ово. Тако на прилику не дозвољавају, да се сваком да чаша преда њ, ако би баш и била таква количина чаша, да би се могао број људи подмирити, већ обично одређују једног, да служи с једном чашом. А на многим местима бива и то, да не даду из куће износити по два чанка варива на један мах, већ сваки за се. На питање: због чега се то тако ради, наше баке одговарају: „тако се ваља.“ Но опет у тајности свака мисли, да се то ради због тога, како не би умрло још које из те куће; јер ако се, мисле оне, почне пити са две чаше и носити по два чанка из куће, то може још које из те куће умрети пре године. А у самој ствари то није ништа, до овај обичај јеврејски, који нам је тумачењем библије прешао, но који се по времену и разним околностима није могао одржати баш у онаквом облику, већ као и сви други стари обичаји у нечему се изменио. Па зато би далеко паметније било, да се мало боље обрати пажња на гајење наше деце и чување њиховога здра-

вља, него ли на ове пуне форме, које ни здрављу ни животу нашем ништа не доприносе.

Формална жалост трајала је 7 дана. За то време седели су на голој земљи (2. цар. 13. 31.) нису се умивали (14. 12) ни чешљали (Лев. 10. 5) или су се сасвим стригли, и уопште бацали своје обичне хаљине а надевали црне издргољине или какве старе кабанице, због чега су се и називали црнима или мрачнима (псал. 35. 14.) Удовице по свој прилици носиле су се жалостивно до смрти. (Бит. 38. 14. Људ. 10. 2.)

Неколико речи о стању свештенства у Србији.

Од С. П.
(Наставак.)

Имамо још да кажемо и о наплаћивању осталих свештенодејства. Она остају многа у версији, а та се умножава сваки дан. Узроци томе двојаки су. Једни, што се новчано стање умањава, а потребе у сваком смотрењу умножавају. А други, што се врло често догађа, да се многа свештенодејства свршавају већином изненада за парохијанина. На прилику умре парохијанину какво лице у кући, а пре тога истрошио се за лечење болног. Свештеник сврши опело. Домаћин вели свештенику: „сам видиш, каква ме несрећа постиже, новаца немам, причекај ме, попо!“ Ако би том приликом даље што свештеник за награду своју разлагао и доказивао, да треба да му се одмах плати, за цело би му сваки рекао: „Е, баш овај наш попа нема срца, њему само да је новаца, па ма каква несрећа његове људе сналазила.“ Мора дакле и он учестовати у судбини свога парохијанина и помишљати, да се заиста човек може често у незгодама наћи, ма како уредан био. Али овамо сваки зна, да и свештенику треба живети. Па од куд ће, кад је у таквим приликама?!

У версији остаје свештенику не само у напоменутом

свештенодејству при опелу, но одвећ често при крштењу и свечарској, па шта више и при самом венчању. Све се друго спреми за весеље. Набави се храна, пиће, свирачи и друге потребе, а кад дође на венчање, каже се свештенику: „молим те, попо, причај ме; много сам се потрошио и задужио тако, да ти немам одкуд платити венчаницу; и сам знаш, да се сада нигде и ништа без новаца набавити не може.“ Да је све тако показаће не само сеоски и варошки свештеници, већ има примера, да се то и у самом Београду много пута догађало. — Приметиће се на прилику од кога: „јест истина, има вересије, али има и тога, да се свештеницима и преко таксе даје.“ Признати се мора, да у неколико и тога има, али ћемо избројати сва места, где то бива. Само то бива у Београду, Шапцу, Крагујевцу, нешто у Смедереву и Пожаревцу, а и по неким местима тих округа може се догодити, а бог-ме у Гагодини и другим источним варошима и окрузима нема тога; па ако се где-који случај и нађе, зацело у врло малом броју, да није вредно говорити. Па и то се добија камчењем свешсеничким, који не држе тако много на црвенило образа свога.

Овде ћемо тек знања ради навести и то, да је тарифа свештеничка још од 1853 год. издана, па је још у законској сили. А од тога времена свима је другим служитељима земаљским стање побољшавано. . . .

Много се говори и о томе, да свештеници непрестано траже плату, а овамо су на све стране њихове куће и баштине најбоље, а и у дому своје живе и проводе се богатски. Па то говоре и она лица, који би требало да деле ово мишљење наше. (1) Тима ћемо само то одговорити: има свештеника имућних и с добрим кућама, али зацело ниједан није стекао од парохиских прихода, већ или му је остало од родитеља, или од онаких икономија и шпекулативних радња, које су забранење и црквеним и светским законима. Многе је нагнало и садашње стање, те су и другим начинима богатији постали.

(Наставиће се.)

(1) Писац ових врста не живи од парохиског прихода. Ур.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА